

Nr. 12

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu Häälekandja

Tilma Hainari,

Soome Naisliidu Juhataja, Soome delegatsiooni
liige Rahvasteliidu täiskogus.

SISUKORD: 1. Naiste Hääle sõpradele, tellijatele ja lugejatele. 2. Eesti Naisliidu peakoosolek. 3. Pilk tagasi — kongressile. 4. Mis meist arvasid meie külalised. 5. Pidamata kõne. 6. Neli kongressi. 7. Kogu maailma naised sõja vastu. 8. IV kodukasvatuse kongress. 9. Muljeid tsiiviilseadustiku ümbertöötamise komisjonist. 10. Kroonika: 1) Ida Hellat 50-ne aastane. 2) Esi-mene pedagoogika doktor Eestis. 3) Teadaanne. 4) Camilla Jellineki austamine. 5) Naispolitsei Poolas.

Detsember 1930

TALLINN

Hind 20 senti

JÕULU MILJONID!

21. dets. s. a. loositakse kõigi müüdud E. Naisliidu ja Maanaiste K.-S. loterii tähtede vahel

1 v. à kr.	10.000. —
2 v. à kr.	1.000. —
3 v. à kr.	500. —
5 v. à kr.	250.
18 v. à kr.	100. —
15 v. à kr.	50. —
25 v. à kr.	10. —
150 v. à kr.	5. —
800 v. à kr.	2.50

Et ainult E. Naisliidu ja Maanaiste K.-S. loteriid ei pikendata, järeldate sellest, et ainult selle loterii **iga loositähne eest maksetakse miljon senti**, kui loosimist hiljemalt tähtpäeval 21. dets. s. a. ei peeta.

„Naiste Hääl“

Eesti Naisliidu häälekandja. Ilmub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK Väljaandja: EESTI NAISLIIT

Toimetaja kodune aadress: Roosikrantsi 4-1. Tel. 13-91.

Toimetus ja talitus asub: TALLINN, RATASKAEVU T. 22. TELEF. 433-26.

Avatud kella 12-2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

TELLIMISE HIND

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
¹/₂ aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine . . . „ 3.—

KUULUTUSE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
¹/₂ lehekülge . . . „ 20.—
¹/₄ lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise“ — aastas Kr. 5.— ¹/₂ aastas Kr. 2.75.

Üksiknumbri hind 20 senti.

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND:
1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine „ 3.—

Toimetus ja talitus asub:
TALLINN, RATASKAEVU TÄN. 22
Avatud kella 12—2 Telefon 433-26

Üksiknumbri hind 20 senti

KUULUTUSTE HIND:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naiseaga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

Detsember 1930

Nr. 12

IV aastakäik

Praegu on õige aeg

TELLIDA VÕI
UUENDADA

„Naiste Hääl“

tellimist 1931. aasta
peale.

Berta Pipin,

Läti Naisliidu juhataja, Riia linnanõunik
ja hoolekande osakonna juhataja.

B. PIPINA.

„Naiste Hääle“ sõpradele, tellijatele ja lugejatele.

Käesoleva numbriga lõpeb „Naiste Hääle“ neljas aastakäik. Möödunud nelja aasta jooksul on meie ajakirja ümber kogunud kindel ringkond naisi, kes moodustavad nii öelda meie naisliikumise selgroo. Selle tõttu julges Eesti Naisliit mineval aastal ette võtta julge katse — välja jätta „Naiste Hääl’est“ moodide ja perenaise osa ning asuda esmakordselt Eestis puhtfeministlike ajakirja väljaandmisele. See oli igatahes samm edasi meie naisliikumise ajaloos. Senini oli naisajakirja tellimise tõmbejõuks ikka ajakirja praktiline osa, kuna kõik põhimõttelise tähtsusega naiste ellu puutuvad küsimused anti nagu pealekauba kaasa moodidele ja majapidamise õpetustele.

Oleme nüüd juba niivõrt erinenud oma huvides, et meil on puhtperenaise kutseajakiri, perekondlik naiste ajakiri ja „Naiste Hääl’es“ ainult naisküsimusi käsitlev ajakiri.

Äsja möödunud naiskongress tõendas väga kujukalt, et meie naiste arenemise tasapind on õieti kõrge, et naiste huvipiirkond on suur ja avar. Julgeme oletada, et selleks oma väikese osa on kaasa aitanud meie ajakiri. Naisliit püüab omas häälekandjas jõudumööda tabada kõiki küsimusi, mis meie kiirelt arenev tänapäev asetab naisele nii meie kodus kui ka mujal maailmas.

On selge, et suurem lugejate ja tellijate hulk aitab ikka enam kindlustada ajakirja majanduslikku alust ja sellega ühtlasi loob suuremad võimalused tema sisu väärtuse tõstmiseks kui ka välimuse kaunistamiseks. Väga mitmelt poolt oma sõprade hulgast oleme kuulnud soovivaaldust, et „Naiste Hääl“ hakkaks jälle ilmuma kaantega, et tal oleks soliidim ja nägusam välimus. Naisliidu Juhatuse ongi otsustanud anda välja oma häälekandjat tuleval aastal käesoleva numbriga kujul. Kuna meie aga mitte võimalikuks ei pea praegusel majanduslikult kitsal ajal lehe hinda tõsta, ühvardab see meile raskusi tuua, kui meie tellijate arv ei kasva. Kaks krooni ei ole suur raha, selle summa eest peaks jatkuma huvi igal naisel omaenese ajakirja jaoks, mida ta tellib oma kutseajakirja kõrvalegi.

Hiljuti tulid kokku naised üle kogu riigi, et koos arutada ja lahendada mõndagi valesat küsimust, mis puudutab meid kõiki ühtlaselt. Paaripäevalistel lühikestel nõupidamistel saime mõnda neist ainult riivata, mõnigi küsimus jäi lahtiseks. Eriti kongressil algatatud küsimuste süvendamine ja täiendamine, samuti uute, alaliselt esile kerkivate küsimuste selgitamine, kõigi naiste huvide eest valvel olemine ongi „Naiste Hääle“ peavõltsandeks.

Selleks, et meie ajakiri jõuaks väärtuselt täita kõiki omi suuri ülesandeid ja kohustusi eesti suurima naiskoondise häälekandjana, peavad meile abiks olema kõik naised. Meie vajame selleks niihästi nende vaimlist abi — kaastöö ja uute algatuste kujul, kui ka majanduslist toetust uute tellijate juurevõitmise näol.

Naisliit ei ole äriline ettevõtte. Tal puuduvad kohapealsed ärikontorid, kes hangiks tellijaid. Ka ei luba tema majanduslik seisukord kulutada suuri summe reklaami peale. Meid peavad aitama naised ise. Kui iga veendunud naisliikumise poolehoidja ja sõber katseb võita, ja see pole nii raske, paar uut tellijat meie ajakirjale, on selle tulevik täitsa kindlustatud ja võime juba mõelda tema täiendamisele. See on hädatarvilik. Praegune väike karst ei võimalda tuua pooltki sellest, mis vääriks meie naiste tõsist huvi ja mis väärtusliku materjalina siiski ruumipuudusel peab välja jääma.

Võtke ette ja hoolitsege igaüks selle eest, et meie kõigi ühine häälekandja areneks ja kasvaks! See väike vaev tasub enese kindlasti! Kui teie vajate proovinumbreid ajakirja levitamise otstarbeks, teatage sellest meie talitusele.

Käesolev number on oma sisult paratamatult natuke ühekülgne, kuna sellejaoks on kogunud nii kongressi kui Naisliidu peakoosoleku järeltkajasid, mis järgmise numbrini oleks vananenud.

Kuna aga suur hulk huvitavat materjali ootab järjekorda, võime kinnitada, et tulevane aastakäik töötab saada eriti sisukas. Hooolitsege selle eest, et sellest osa saaks võimalikult suur hulk naisi!

Soovime kõigile oma sõpradele ja poolehoidjatele ilusaid ja õnnelikke pühi ja loodame, et nad pühadeaega, kus inimesed rohkem kokku saavad, kasutavad selleks, et võita nii enestele kui meile uusi mõtteosalisi. Ühenduses on suur jõud ja meie, naised, vajame veel palju jõudu selleks, et täita vääribiselt kõiki neid vastutusrikkaid ülesandeid, mida esitab meile meie ajajärk.

Eesti Naisliidu peakoosolek

3. XI 1930.

3. nov. s. a. pidas Eesti Naisliit „Seltskondliku maja” ruumes oma 10. aastapäeva peakoosoleku.

Kutsutud külalistena viibisid koosolekul liidu auliige Miina Hermann, Aino Tamm, Akadeemiliste Naiste ühingu juhataja Alma Martin, Naiskodukaitse esinaine Mari Raamot ning liidu endiseid juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmeid. Volitustega organisatsioonide esindajaid oli koos 37.

Oma avakõnega loob liidu juhataja Marie Reisik koosolejaile piduliku meeleolu. Ta ütleb soojemaid tervitusi auliikme Miina Hermannile ja avaldab kahetsust liidu auliikme Anna Haava puudumise üle naiste suurpäivilt. Pr. Reisik tervitab veel koosolekul viibivaid liidule sõbralikult suhtuvate organisatsioonide juhatajaid, teisi kutsutud külalisi ning organisatsioonide esindajaid.

Uuteks auliigeteks valitakse Aino Tamm ja Rahvusvahelise Naisliidu juhataja lady Aberdeen.

Koosolekul viibijaile auliigetele annetakse roose, kuna Anna Haavale ja lady Aberdeenile otsustatakse saata tervitustelegrammi.

Koosoleku juhatusse valitakse A. Kuperjanov, J. Riiomar ja H. Reimann ning sekretariaati — E. Mägi, A. Tõrvand-Tellmann ja M. Lillioja.

Koosoleku juhataja kannab ette telegramme, mis tulnud organisatsioonelt ja üksikisikult liidu kümneaastase juubeli puhul.

Isiklikult tervitab liitu Tallinna Naisseltsi juhataja pr. A. Tõrvand-Tellmann, anneta-

des liidule Eesti lipu sümbooliks, mille alla tuleks koguda kõigil naisil.

Päevakorra juure asudes kuulatakse kõige pealt liidu 1929/30. aasta tegevuse aruanne, mille kannab ette pr. Helmi Jansen.

Aruandest selgub, et liit on energiliselt tegutsenud juriidilistel, sotsiaalsetel ja hariduse ning kasvatuse aladel; on esitanud rea märgukirje vastavatele ametiasutustele, võtnud liidu ülesannete hulka naisvangide olukorraga tutvunemise, milleks saadud kohtu- ja siseministeeriumilt vastav luba.

Liit on oma esindajate kaudu võtnud osa 1929. a. Londonis peetud maanaiste konverentsist, 1930. a. Rahvusvahelisest Naisliidu peakoosolekust Viinis ja sel aastal augusti kuul perekondliku kasvatuse kongressist Liège's.

Liidu liikmeksolevais organisatsioones on liidu juhatuse liikmeid esinenud kõnedega.

Rahahankmise otstarbel on liit korraldanud „ameerika loterii” ja „kella viie tee.”

Tähtsamaks ettevõtteks praegu on loterii, mille liit korraldab ühes Maanaiste Keskseitsiga.

Liit on korraldanud kursusi käsitöö, kangakudumise ja majapidamise aladel.

Liidu Petserimaa emade ja laste nõuandepunktid on töötanud edukalt.

Liidu viimase aja tegevus möödus kongressi tähe all.

Liidu tegevuse ülevaadet täiendab pr. Marie Reisik, puudutades liidu suhteid Rahvusvahelise Naisliiduga, ühtlasi peatudes mai kuul Viinis Rahvusvahelisel Naisliidu peakoosolekul saadud muljete juures.

Pr. Reisiku kõnest selgub, kui tähtis on rahvusvaheline naiste koostöö.

Järgneb hariduse- ja kasvatuskomisjoni juhataja pr. E. Petersoni aruanne.

Komisjoni töö on seisnud peaaesjalikult kontakti loomises Rahvusvahelise kasvatuskomisjoniga, hariduse ja kasvatus küsimustesse puutuvate märgukirjade koostamises ja osavõtus IV Rahvusvahelisest kodukasvatuse kongressist augusti kuul Liège's, mille juures aruandja peatub lühidalt.

Rahvasteliidu rahukomisjoni tööst kõneleb pr. M. Olesk, kes Rahvusvahelise Naisliidu ettepanekul osa võttis Rahvasteliidu stipendiaadina Rahvasteliidu tööst Genfis.

Dr. A. Rostfeldt informeerib koosolijaid sotsiaalkomisjoni tööga ja nende raskustega, millega on tulnud tegemist teha eriti Petseriaa emade ja laste nõuandepunktide ülalpidamisel. Pr. Rostfeldt väljendab oma kõnes siiski optimismi, avaldades lootust, et saadakse üle rahalistest raskustest.

Pr. Helmi Kaber, kes oli Naisliidu esindajaks tsiviilseadustiku ja suguhaiguste vastu võitlemise väljatöötamise komisjonides, annab aru nimetatud komisjonide tööst.

Ettekandest selgub, et kõneleja on jäänud rahule viimase komisjoni tööga, kus arutati küsimust põhimõttelikult ja tehti vaid üksikuid parandusi, kuna tsiviilseadustiku väljatöötamise komisjoni töö ei annud soovitud tagajärgi.

Rahalise aruande ettekandmise järele kiidab peakoosolek heaks liidu juhatuse töö.

1931. aasta eelarve kinnitatakse juhatuse poolt esitatud kujul.

Järgnevad aruanded kohtadelt, millest selgub, et organisatsioonid on mitmel alal tegutsenud energiliselt.

Asutakse valimistele.

Lühikese organisatsioonide vahelise nõupidamise järgi valitakse juhatus järgmises koosseisus:

Juhatajaks M. Reisik, juhatuse liigeteks Tallinnast: J. Päts, L. Einbund, H. Jansen, E. Peterson, J. Steinmann, A. Tõrvand-Tellmann, M. Letsar, S. Krutikova, E. Mägi, M. Kurfeldt, M. Martinson. Tartust — H. Mäelo, A. Tamm, M. Olesk, A. Kuperjanov. Narvast — prl. E. Grauberg. Valgast — M. Lillioja. Pärnust — M. Timusk. Võrust — R. Hiielo. Nõmmelt — M. Soonberg. Juhatuse kandidaatideks valitakse prd. J. Kitzberg, A. Peet, J. Rüomar, E. Lasberg ja prl. H. Reimann.

Revisjoni komisjoni: K. Holst, M. Raamot ja L. Käbin.

Liikmemaks otsustatakse järgmiselt: keskseltsid: 50 kr. aastas, linnaseltsid: 10 kr. aastas, maaseltsid: 5 kr. aastas.

Koosoleku juhataja A. Kuperjanov lõpetab koosoleku soovides uuele juhatusele püsivust ja jõudu.

Pilk tagasi - kongressile.

Iga inimene on vist elus kunagi külmetanud, kunagi pimedas eksinud ja saabudes jälle omade keskele tundnud, kuidas teda on läbistanud kodune, õnnestav õhkkond.

Sellepärast on vist igale naisele arusaadav, kui lausuda IV Eesti üleriikliku naiskongressi kohta: meie kõik saabusime sinna nagu koju pärast aastatepikkust rändamist tuules ja tormis.

Eks ole meie tänapäeva elu nagu muutlik, tormine ilm: vaevalt oled omale valinud tee, suuna, kui juba tuhmeneb väljavaade ja kaob siht? Ei tea, kuhu minna, kellelt küsida nõu.

Kellel on õige tegemist teise kahtlustega, teise põhimõtteliste heitlustega?

On ju aineliste hüvede jaht teinud inimene üldiselt kalgiks ja ükskõikseks just kiuste suurtele ideedele, milliseid visalt ja

ennastsalgavalt püüavad esile tõsta üksikud aateinimesed.

Paistab mõnigi kord, nagu ei tunneks meie endi ümbruskonnas üldse enam ühtki nägu. Nagu kannaksid kõik maski, et mängida peitu üksteise ees au, kuulsuse ja omakasu nimel.

Siis on, nagu puuduks õhk hingamiseks, nagu puuduks mõte teotsemiseks, ülespoole tungimiseks...

Et on olemas sarnaseid pettumussilmapilke, selle tõttu oligi nii hea astuda uksest sisse naisteriiki — kongressile, just tema avamismomendil, sattuda tema võlupiirkonda ja veenduda aktuse lõppedes — ei, juba tema algusel — selles, et on ometi meie hallis igapäevsuses minuteid ja tunde, mis läbistavad meie teadvust heleda välguna; mis soendavad meid hinge põhjani ja õilistavad meie

mõtlemisviisi; mis hävitavad pettumuse nagu tuli kuiva haoprügi.

Käime sageli „Estonia” kontsertsaalis, kuid harva on olnud seal nii hea olla, kui oli 31. okt. õhtul.

Nii valge oli seal! Ning too valgus ei tulnud mitte ainult elektripirnide kaudu, — seal kiirgas ka raasuke Eesti naise loomupärast vaimuhelki.

Nii soe oli seal! Kuid soojust ei levitanud mitte ainult keskküte, — teda produtserisid osalt meie eneste südamevere võimsad tuiked.

Keegi meeskodanik, kes kuulis aktust raadio kaudu, tähendas:

„Oli mulje, nagu oleks iga naistervitaja lausunud tervituse lõppsõnad heideldes piisaratega...”

Too kerge pilkena mõeldud arvamine osutus tabavaks arvustuseks.

Inimese hääl väriseb nutt siis, kui miski asi on talle tunginud otse südamesse, on puudutanud hingekandle õrnemaid, puhtamaid keeli.

Tervitajail oli siin edasi anda midagi palju väärtuslikumat, kui seda on tavalised õõnsa paatosega vuristatud pidukõned.

Kongressi algus, — pidulik-pühalik aktus, paiskas üllatav-õilsaid tundeid kuulajaisse ja tervitajaisse.

Meie, naised, tundsimme, et meie pole mitte ainult proudad, preilid, daamid, kes erinevad nii väga välimuselt kui ka seltskondlikult seisukohalt, vaid oleme *kõige pealt naised, oleme naiskodanikud, oleme inimesed, oleme looja lapsed ühiste muredega, ühiste rõõmudega, ühiste kõrgete üldkultuuriliste ja ajalooliste ülesannetega.*

Iga kõne, iga tervitus, iga oreliheli, iga laul aina kinnitas ja süvendas meis toda tõtt.

Meie teadvusse jäi püsima too tõde ka siis, kui valgusid laiali inimlained, kui kustusid lae all tuled ja ametlikult oli lõppenud aktus. —

Uinudes tol õhtul vist kahjatsesid paljud aktusel olnuist, et veel suurem hulk naiskodanikke ei võinud osa võtta tollest elamusrikkast õhtust.

On olemas raadio, on helifilm, kuid ükski mehaaniline võte ei suuda ometi vahetult üle anda sügavaid elamusi, meeoluküllaseid üksikasju.

Kõike seda peab isiklikult nägema, kaasa tegema, kaasa tundma. Siis on võlu võraturu.

IV Eesti Üleriikliku Naiskongressi aktuse võlust ja vaimurikkusest jätkus kogu kongressi ajaks: ka äripäevatöö oli läbi imbutatud pühapäevameeleolust.

Kõned, referaadid, vaielused, selgitused, kõik, kõik näis kandvat üksmeele ja ühtekuuluvuse pitsatit.

Kui piitsutati ühiskondlikke pahesid, siis tehti seda ikka ja ainult seks, et õilistada elu; puhastada teda ja juhtida õigeisse roppaisse.

Räägiti sellest, millest vaikida on võimatu, kuid ei tahetud seda mitte teha halvamaiguliste, kõmuliste, parastavate paljastuste näol.

Vaielda võib ehk üksikute sõnade ja mõtetarjundite tarvitamise küsimuse ümber, kuid see ei muuda asja sisuliselt. Väikesed kokkupõrked ja teravused on ajutine nähe. Nad ununevad ruttu nagu kevadine vihm.

Mida kaugemale minevikku nihkub meist kongress, seda puhtamaks muutub tema üldkujund meie meeltes.

Kunagi aastate virna taga —, siis, kui paljud praegusist suurtegelasist kannavad juba hõbedast juukse krooni, — mõtleme vist hellas hardumuses tagasi IV naiskongressi helkjaile päevile.

Nagu mõnel suurparaadil liiguvad siis meie vaimusilme cest mööda mälestised peorõivis:

Näeme suurejoonelist aktust, kongressi palavaid tööpäevi, kongressi liigete ja külaliste koosviibimist „Seltskondlikus Majas” 2. nov. 1930 a.

Näeme vaimustustules hõõguvaid nägusid, näeme mõttesse süvenuid, näeme rahuldunult naeratavaid.

Kuuleme pidulikke tervitussõnu, rahulikke, asjalikke harutusi ja lõpuks — sõbralikke vestlusi enne lahkumist.

Kuuleme isamaa laulu helinaid, millede saatel laskusid treppidest alla koju ruttavad kongressiliikmed ja -külalised.

Võime julgesti tunnustada, et kõik kongressist osavõtjad kandsid siis üle maa laiali värskendava vaimlise puhangu: uued lootused, uued algatused, uued jõupingutused hea ja kauni saavutamiseks.

Julie Steinmann.

Mis arvasid meist meie külalised.

Arvame, et kõiki „Naiste Hääle” lugejaid huvitab suurel määral, missugune mulje jäi meie naiste tööst üldse ja eriti naiskongressist meie kongressi väliskülalistele. Toome sellepärast siinkohal täielikult nende jutuaJamised nii hästi Soome kui Läti ajakirjanduses meist ja meie tööst. Soome esitajad kirjutavad, et nad peale allpool toodud kirjelduste ajalehtis kavatsevad veel kirjutada meie kongressist pikemalt oma maa naisajakirjades. Need kirjutused pole aga senini veel siia jõudnud.

Helsingi ajaleht „Uusi Suomi” kirjutab oma numbris 4-st novembrist 1930:

IV Naiskongress väga hästi korraldatud.

Noored naised toimivad energiliselt naisorganisatsioonides.

Eesti Naisliit on saanud 10-ne aastaseks, jutustas meile Soome Naisliidu esinaine proua Tilma Hainari, kes ühes proua Laura Harmajaga eile saabus tagasi Eestist. Juubeliga ühel ajal peeti Tall. Eesti neljas naiskongress, millest võttis osa 300 esindajat ja suur hulk teisi naisi. Võõraid oli kutsutud Soomest ja Lätist. Pidutseva liidu esinainena toimib Eesti Riigikogu ai-

nus naisliige, proua Reisik, esimese juhataja abina toimib proua Päts ja teisena proua Einbund.

Avamispidu peeti 31. oktoobril Estonia saalis. Valitsuse liikmed austasid pidu oma sealolekuga. Riigivanem Strandman pidas kõne.

Kongress ise oli väga hästi korraldatud. Meid, soomlasi, rõõmustas eriti näha nii palju noori naisi kaasa tõmbamas naiste ühistöös. Teine tähelepanek, mille tegime, oli see, et naistel on seal tõesti midagi ütelda ja et nad jätavad erksa mulje. Harutatavaid küsimusi ei olnud palju, kuid nad olid kõik väga põhjalikult ette valmistatud. Esimene küsimus puutus naiste õiguslist seisukorda. Neli naisjuristi selgitasid teravalt küsimuse erikülgi. Need on: Helmi Kaber, Elise Aron, Veera Poska-Grünthal ja Marta Kurfeldt. Teiseks küsimuseks olid kasvatusteadlised alad. Harva saab kuulda nii asjalikku ja kaasatõmbavat ettekannet, kui see, mille pidas õpetaja Ella Susi praegusaja kasvatusküsimustest. Kolmas küsimus puutus maanaiste töödessa ja huvidesse. Lõpuks neljandamaks oli kavast tervishoiu- ja sotsiaalküsimusi.

Kongressiga ühenduses oli korraldatud mitmeid näitusi, mis omalt poolt kõnelesid selget keelt Eesti naiste tööst ja harrastustest. Eesti naised olid valmistanud suure kogu graafilisi tabeleid esitama oma tööd ja saavutusi. Mitmed

Pidamata kõne Naisliidu juubeli puhul.

Sõbrad, siin on nii hea! On olemas sarnased õhtud, sarnased vaiksed sügisõhtud, kus näib, et oleme täiesti õnnelikud. Kus isegi mineviku mälestised ei vaeva meie südant ja ei vajuta mure jälgi näole. Kus hea on rääkida tasa ja aeglaselt tassi kohvi või tee juures sõprade ringis, kuid on mõnus ka vaikida, naeratada oma ette, ümiseda tasa mingisugust laulu ehk hingata enesesse sügislillede aroomi.

Ühe sõnaga, on silmapilke, kus inimene on täiesti õnnelik, kus kõik teeb temale rõõmu, kus ta saab ülitargaks. — Mu jumal, kui harva tuleb seda ette! Meie oleme alati ärevil, alati mitterahul, alati ruttame kuhugi. Ja sellepärast oleme lühinägelised, pimedad, ebamõistlikud ja — nii õnnetud...

Mingisugusest raamatust jäid meelde need read. Nad sobivad ehk meie tänasele koosviibimisele.

Meil on siin tõesti hea. Näib, nagu oleksid sõnad üldse üleliigsed.

Vaikust nautida mõistavad ainult head sõbrad, kes loevad üksteise mõtteid. Kas meie suudame lugeda üksteise mõtteid? Õieti peaksime seda suutma: oleme ju elanud kümme aastat ühist ideelist elu.

Selle kümme aasta kestel on olnud palju ärevust, palju ruttamist, palju mitterahulolemist endi ja teistega.

Ajad on olnud rasked, ärevad. Inimesed — närvilised, püsimatud.

On tulnud palju rääkida, veenda, peale käia. Kuni tüütuseni korrata üht ja sama, et saaksid aru ka need, keda looja pole hellitanud mõistuserohkusega.

Nüüd, kümne aasta lõppedes, peaks tegema ühe üldise suure vaikimise.

Silma peaksime ainult vaatama üksteisele ja sõnadeta avaldama suurt rahuldustunnet: on võite kümneaastasest kultuurisõjast, on loorbereid. Suured vihud loorbereid. — Laskuge loorbereile ja puhake lahinguväsimust.

Ent loorbereil magamine olla kardetav: loorberid uimastavad...

käsitöökoolid olid pannud toime oma näituse kongressi ajal. Maanaised jälle töid maa-tooteid näitusele.

Eriti silmapaistvaks asjaks pean ka seda, et kodumaa töö on Eestis austatud. Nimetan ainult, et kongress kiitis heaks avalduse, mis soovitab naistele kui iganes võimalik tarvitada kodumaa saadusi.

Pidude ja küllakutsete arv oli suur. Mainin ainult, et riigivanem Strandman oli korraldanud pealelõunase tee 400 naisele. Välisministril oli eine. Riigikogu esimees Einbund oli kutsunud ametlikud esitajad lõunale. Lõpuks nimetan, et Soome saadiku abikasal, proua Vuorimaal, oli pealelõunane vastuvõtt.

Tahaksin ütleda veel, jatkas proua Hainari, et ühistöö mitmesuguste naisorganisatsioonide vahel on hea ja tihe. Sotsialistidki on ühistöös kaasas. Edasi tuleb ka mainida, et keelepiirid ei ole takistuseks. Saksa, rootsi, vene ja juudi naisorganisatsioonid on ühistöös eesti naistega.

Teises suures Soome ajalehes „Helsingin Sanomat” ilmus samuti 4. nov. 1930. a. järgmine kirjutus:

Kutsutud külalisi Soomest ja Lätist, palju osavõtjaid.

Eesti Naisliit väga eluvõimas.

Käesoleva ja läinud kuu vahetusel peeti Tallinnas Eesti Naisliidu 10-ne aastast juubelit ja

Sellepärast: üles loorberi vihkudelt! Kuidvatagem loorberid ja tarvitagem nood krõbisuvad, hõngavad lehekused kas või süldi vürtsimiseks. (Vist sel kujul nad enam ei uimasta meid!) Uimastuda ei tohi: see oleks kadu, oleks taganemine.

Uima ja une eemaldamiseks tuleb kõneleda, kuigi tahaks vaikida.

Juhtivad naised on valvurid naisvägede eelpostil. Valvurid Siioni kantsis hüüdsid äratavalt ööpimedusse.

Valvur peab häälitsema, muidu uinub ta.

Ent on suur kunst hüüda nii, et tekiks kaja. On raske rääkida nii, et usuksid kuulajad.

Peab olema suur optimist, et kujutella, nagu usuksid inimesed kõike, mis räägitakse.

Inglise kirjanik John Galsworthy ütleb:

„Oleksin rõõmus, kui võiksin arvata, et inimesed usuvad inimsust ja muud selletaolist, kuid sa tead, nad ei usu, — nad usuvad ainult u u d s u s t ja o m a k a s u.

Väheste eranditega on nad ikka alles ahvid, eriti need õpetatud eksmeplarid. Ja kui

üldist naiskongressi, millistel Soomet esindasid fil. mag. Laura Harmaja ja proua Tilma Hainari. Eile koju saabudes jutustas proua Laura Harmaja meie lehe esindajale järgmist:

„Eesti Naisliit“ on 35 mitmesuguse naisorganisatsiooni keskkorraldus, milline esitab Eesti naise suure rahvusvahelises naisliidus. Ta veetis oma 10-ne aastast juubelit 3. novembril s. a. Tallinnas. Neiks päeviks oli ka korraldatud üleriikline naiste kongress — juba neljas Eesti vabariigi eluajal. Kongressile oli saabunud osavõtjaid haruldaselt palju, niihästi Tallinnast kui ka provintsist. Hääleõiguslisi esitajaid oli üle kolmesaja. Kutsutud külalisi oli saabunud Lätist ja Soomest. Nendele näidati suurimat lahkust ja südamlikkust.

Alguseks peeti üldine piduõhtu valdavas Estonia kontsertsaalis. Riigivanem avas seal kongressi. Aktusel viibis ka Riigikogu esimees ja teisi riiklise elu tähtsamaid tegelasi. Saal oli täis publikut, kes suure innuga jälgis kõnesid ja mitmesuguste ühingute ja võõraste tervitusi, kui ka muusikanumbreid. Kongressi korraldava komitee poolt kõneles komitee esinaine proua Johanna Päts, Pidotseva Naisliidu esinaine, Eesti ainuke naissoost rahvaesitaja, proua Marie Reisik kõneles naisliikumise suurest eesmärgist, mis püüab kogu rahva hea käekäigu poole. Vaimustus tõusis haripunktile, kui kõikide eestlaste lemmik, vana komponist Miina Hermann astus juha-

ahvile püssirohi ning tuletikk kätte anda, siis laseb ta iseenda õhku, et aga seda nalja näha.”

Olles tutvunud sarnaste ridadega, ei suuda enam üldse avada suud, sest ei tea, kust võtta seda, mis oleks siin taeva all absoluutne uudis ja mis võiks vaigistada inimeste omakasu instinkti.

Pealegi peaksid uudised olema eriti rabad, kui inimesed on sarnased ahvid, kes võivad isegi endid õhku lasta, et aga seda „nalja” näha.

Kuid silmas pidades, et see pessimistlik arvamine inimesest on meeskirjaniku arvamine ja mehed mõtlevad inimese all ju ikka meest, mitte naist (naine olla ainult mehe küljeluu!), võime üsna rahulikult pidada endid tolleks väheseks erandiks, kes usub inimsust ja muud selletaolist, ning kes ei oota mitte ainult uudsust ja ei aja taga omakasu, vaid lepib ennekuulduga, kuigi sest ei tule silmapilkset kasu.

Nii siis on mul õnn kõneleda erandilistele inimtüüpidele, parimaile paremaist, valitud

tajapuldile, valgesse riietatud naiskoori ette, oma helitöid juhatama.

Pühapäeva hommikul oli kongressiga ühenduses suure publiku jaoks korraldatud teine üldine kõne-koosolek, kus esitati lühikesi ettekandeid ja kinofilm. Ka see oli kogunud imestusväärselt palju rahvast, nende hulgas ka palju mehi.

Kongressil käsitletud küsimused puutusid naiste õiguslist seisukorda, kasvatust ja üldist haridust, kodumajandust, tervishoidu, moraali, karskust jne. Läbirääkimiste algatajatena esines omal alal asjatundlikke inimesi, kelle ettekanded põhjenesid isiklikkudel kogemustel ja kelledest mitmed, nagu näiteks praegusaja noorsoost ja selle kasvatusest kõnelev proua Ella Susi, olid täiesti suurepärased kõnelejad. Läbirääkimised olid väga elavad ja huvitavad, parlamentaarne harjumus ja kord näitas Eesti naiste hulgas olevat eriti hea. Kongressi juhatamine, mis oli proua Pätsi, Eesti „Lotade“ esinaine proua Raamoti ja teiste käes, oli kiire, selge ja osav, nõnda et koosolekud möödusid suurepäraselt. Igalpool tundus põhjalik ettevalmistus ja hea organiseerimisand.

Kõik need naised, kes nüüd Eestis toimivad naiste seisukorra parandamiseks, kodude arendamiseks, mitmesuguste ühiskondliste väärnähtuste kergendamiseks ja kogu isamaa edasiarendamiseks, astusid justkui kõik üheskoos väerinnale

siis, kui algas vabariigi iseseisvus, teine-teise kõrval on nad arenenud, üheskoos oma tööd laiendanud ja ühisel jõul saavutanud eriti tütlase ja kooskõlalise tööjaotuse ja ühistöö. Neil paistab olema väga tasasel toimiv masinavärk, kus kõik rattad teavad oma ülesande ja keerlevad segadust sünnitamata. Kõik juhtivad naised tunduvad olema samast sugupõlvest, 40—50 aastased, ja nende hulgas on mitmel alal silmapaistvaid jõude, kellede hulgas, peale eelpool nimetatute, äratas tähelepanu Tallinna linnavalitsuse liige ja hoolekande osakonna juhataja proua Alma Oinas, ja väga mitmed teised.

Teine võimas mulje, mille sain Eesti naiskongressilt, oli see, et seal toimivad heas arusaamises teineteisest ja võttes osa ühisest kongressist kõik eri erakonnad, niisama ka kõik rahvused. Naisliidu, niisama ka mitme üksiku naisorganisatsiooni, tegevamateks liikmeteks on sagedasti tähtsaid sotsiaaldemokraatlisi naiskodanlistesse erakondadesse kuuluvate naiste kõrval. Sõprus ja kooskõla nende vahel oli täiesti selgelt nähtav, ja niisugune mitmekülgsus aitab muidugi rikastada ühingu tegevust; peale selle on see ka rahva üldisest terviku-seisukohast eriti suureväärne. Kuna meie juures jõutakse nii kaugele?

Ja siis eri rahvused! Juba Estonia saalis avamis-aktusel esinesid mitte üksi Eesti sakslaste ja rootslaste esindajad, vaid ka juudi ja vene

naistele, kel on nii teravad kõrvad, et võivad kuulda, kuidas kasvab rohi ja nii teravad silmad, et võivad näha, kuidas haigutab sääsk kirikutornis.

See tähendab piltlikult öeldes nende tugevat intellekti, suurt arusaamist kõigest inimlikust väikesest, maisest, kuid ka kõrgest, suurest üliinimlikust.

Loodan, et lugupeetud kuulajad ei pane mulle pahaks, kui vestan veidi ühest lepatriinust, ühest päris harilikust, igapäevasest lepatriinust, pisikesest, kirjust putukakesest.

Kummaline on näha lepatriinut sügisel, koltuval puulehel, päris eriskummaline aga leida teda kesklinna kivimajas, koosoleku saalis. Just seal nägin tänava sügisel kord väikest triinukest. Liidu juhatus oli koos. Arutati rahaküsimusi, seletati Petseri punktide katastroofilist seisukorda jne. Rahaküsimused on ikka igavad. Neid kuulates saad koolilapseks ja hakkad laua all vallatlema.

Võtsin lepatriinu peo peale ja sosistasin talle:

Lepatriinu lenda, lenda,
lenda senna lepitikku,
karga senna kadastikku!
Näita, kust poolt sõda tuleb...

Laulu lõppedes avaski putukakene tiivad ja lendas Liidu juhataja suunas.

Nii siis sealt tuleb sõda! Aga kelle vastu? Eks ikka kurjade meeeste vastu.

Taevas, mis nendega ka sõdida! Puruväsinud teised ja närvid kõigil rikkis. Kus aga kokku saavad, seal riidlevad. Kaotavad sootuks oma majesteetliku passihääle ja kiunuvad diskanti nagu noored kuked hommikusel hääleharjutusel. Näod punased, silmad pungis, rusikad veskitiibadena vehklemas.

Kompresses, kompresses kuumadele peadele: riigitarkus ajab lõhki ajukarbi!

Kui keegi ometi jagaks seda raskust! Kui keegi asendaks mehi ja laseks nad puhkusele!

Hallil muinasajal olla olnud naised inimesoo „kangemaks“ pooleks. Siis valitsesid nad, kuna mehed täitsid vaid käske. Pikapeale tüdinesid mehed sest ümmardaja osast, tegid mässu ja võtsid ohjad endi kätte.

naisorganisatsioonide esindajad. Saksa esindaja, vana, auväärt preili, lõpetas oma kõne, soovides õnnistust „meie kõikide armsale ühisele isamaale.“ Ja vene naiste esindaja, kes koosoleku ajal istus juhatusel lauas, ütles oma kongressil esitatud aruandes järgmist: „Meie ei ole venelased selles meeles, et me tahaksime ühendust meie suure idapoolse naabriga. Siin me oleme kasvanud, siin on meie kodumaa. Aga meie keel ja meie usk lahutavad meid teistest, ja me teeme tööd selle rahva osa edasiarendamiseks.“

Juudid ja rootslased esinesid eestikeelel, kunasakslased saksakeelt, ja venelased venekeelt kõnelesid, kumbagi neist ei tõlgitud. Kõik need vähemusrahvused said koosoleku poolt eriti südamliku vastuvõtu osalisteks. Selle üle meie ei imestanud; vähem veel siis, kui kongressi lõppul nägime sakslase, venelase ja rootslase laulmas isamaa hümnit teistega koos — ja eestikeeles! Meile oli see imeline elamus.

Imeline oli ka see soojus, mis sai meile, soomlastele, ja meie kaudu Soomele osaks, nii üksikute inimeste südamlikkusena ja lahkusena, kui ka publiku poolt ülesnäidatud poolehoiuna. See tuli tõesti liigutavalt esile juba proua Tilma Heinari tervituste puhul kongressi avamis-aktusel ja hiljem kongressil enesel, kus meile ulatati ilusaid roosisid ja peeti kõnesid mõlemalt poolt. Eesti naiste kongressist jäi südant-soojendav mälestus, lõpetas intervjuuvitav oma jutustuse.

Naised viist palju ei tõrkunud: olid kindlasti väsinud valitsemisest. Jätsid võimu kauaks, kauaks meestele. Võib olla liigagi kauaks: mehed on enda ületöötanud meil ja mujal, valitsemisekoorem vajutab neid kui luupainaja.

Nad ootavad päästjaid. Naised aimavad vaeste meeletolu. Ja on valmis raskusi jagama. Isegi päriselt oma peale võtma, sest kord on vist nende käes. Ülevõtmine on nüüd hulga kergem kui oli muiste meestel. Siis polnud ajakirjandust, kust õppida võtteid. Nüüd on, ja võib õppida: kuidas teha poliitikat head ja halba. Kuidas paljastada ja sorida musta pesu. Kuidas sõimata viisakuse piirides. Kuidas anda vastasele kena knock-out parajal momendil, kus leidub ka tunnistajaid, — et pääseks kangelasena ajalukku. Kõike võime nüüd õppida, sellepärast polekski nii hirmus alata „sõda“, millist ennustas väike lepatriinu tänavu sügisel ühel koosolekul, kui meie aga sooviksime.

Meie tee viib meid kõrgele. See on kindel. Kes ei usu, võib veel küsida selgelt nägi-

Läti suur ajaleht „Jaunako Sino“ kirjutab 3-mal nov. 1930:

Toreda „Estonia“ kontsertsaali sissekäigu üle lehvivad Eesti, Läti ning Soome lipud. Voolab rahvast säravalt valgustatud ning maitserikkalt dekoreeritud saali, isegi rõdud on rohkesti rahvast täis. Koos on umbes 2000 inimest, ülekaalus naised. Laval on võtnud aset valgelt rietatud naiskoor. Külaliste keskel on näha parlamendi, valitsuse, diplomaatilise korpuse, Läti saadiku Sarini, poliitika tegelaste, kunstnikkude ja ajakirjanikkude nägusid. Riigivanema ilmutamisel kõlab naiskunstniku ettekandel võimsal oreil pidulik avamäng.

Avakõnega külalistele astub kõnetoolile kongressi korraldava komitee esinaine pr. Päts. Südamlikud sõnad, mis pühendatud Läti naistele ning nende juuresolevale esitajale, tõlgitakse kohe läti keelde ning austatakse kauakestva käteplaginaga. Samuti järgneb Soome naiste ning nende kahe esitajate austamine. Kõneleja toonitab, et naine olevat suur faktor rahva kultuuri ning riigi saatuses ning käsi-käes pidavat töötama kolme maaberrahva naised.

Riigivanem tunnustab naiste seltskondliku töö väärtust ning tervitab neid kongressi puhul. Koor laulab hümnit. Eesti ainukene riigikogu naisliige ning Naisliidu esinaine pr. Reisik kirjeldab temperamentlises ilukõnes seni tehtud tööd, selle tagajärgi ning tuleviku ülesandeid. Järg-

jalt või kaarditargalt. (Neid on meil ju palju ja nad teenivad hästi.) On paamine hirm tarkade ees. Muidu küsiks veel seletust ühe loo kohta, mis juhtus suvel.

See on veste kolmest mehest ja valgepatsilistest plikast:

Ühel kaunil hommikul nägin metsavahe teed sammuvat kolme meest. Seljad olid neil vimmas, käik ebakindel vanadusest. Üks oli pime, kaks prillikandjat.

Nad shestikuleerisid ja vaidlesid tähtsate asjade üle. Nad tundsid vist endid nõrku-sest hoolimata inimsoo valitsejatena.

Meeste kannul käis valgepatsiline noor neiu. Alandlikult, varjuna. Pilg pöördud maapinnale, rasked patsid vajutamas ilusat, uhket pead orjalikult alla.

Mitte sammuvõrd ei astu neiu kõrvale meeste tallatud teelt, mitte tsentimeetrivõrd ei tõtta ta neist ette, kuigi ta on noor ja väle ning mehed invaliidid.

Ei tea, miks hakkas äkki kahju tost võõrast plikast? Miks tahtsin, et jookseks ette noist pimedast ja poolpimedast meestest.

neb kunstniku pr. Jakobson'i ettekandel rahvalaule.

Sõna antakse Läti naiste esitajale pr. B. Piinile. Tunnistades Läti naiste austust ning imetlust oma edasipüüdvate naabrinnade seltskondliku töö laiaulatuslikkude tagajärgede üle, kõneleja toonitab, et ühisel jõul on tarvis hoolitseda naiste kultuuri ning arenemise eest. Mõlema rahva naised peaksid üheskoos hoolitsema, et igavesti jääks püsima vastastikkune ligidane sõprus saatusest ühendatud rahvaste südameis. — Tormilised käteplaginad kõneleja vastuvõttel ja ärasaatel tõendavad tõelisi südamesttulevaid tundmusi. Siis järgneb tervitus Soome naiste esitajalt pr. Hainarilt

Lemmikluuletaja Anna Haava poolt juubeliku pühendatud luuletist kannab pidulikult ette pr. Veiler.

Tallinna linnapea hr. Uesson oma tervituskõnes tunnustab naiste töö väärtust omavalitsuses. Järgnevad mitmed naisühingute tervitused. Tähtsamatena kõnelejatest võiks nimetada: riigikogu esimehe abikaasat, pr. Einbundi; Tartu linna nõukogu liiget ning sotsiaalse hoolekande osakonna juhatajat, pr. Oleskit; pr. Raamot'it — Naiskodukaitsest; pr. Käbin'it Maanaiste keskseltsi esitajat ja veel palju teisi.

Siis palju tervitustelegramme välismaade naisühingutelt ning ka sisemaa sõpradelt. Pidulik aktus lõpetatakse koori lauludega, lemmiku hallpea naiskomponisti Miina Hermani juhatusel.

Austus ning soe poolehoid rahva väljapaistvatelt tegelastelt, laiematelt rahvahulkadelt ja ajakirjanduses, mis pühendatud sellele piduliku naistö juubelile on tõenduseks, kuivõrd on hinnatav töö ise.

Neli kongressi.

Arvult neli kongressi on eesti organiseeritud naised siiamaani ära pidanud. Esimene neist leidis maad kohe peale revolutsiooni 1917. aasta mais, järgmised on ära peetud 1920. aastast algades viieaastaste vaheaegade järele. Nad on olnud kogu naisperes valitsevate huvide peegelduseks ja annud enam-vähem läbilõike parajaste päevakorral olevate küsimuste ulatusest kui ka nende käsitamise tasemest.

Kongresside tulemuste — kui võttes nende väljendusena resolutsioonid — võrdlemine peaks andma ülevaate naiste seas valitsevate püüete innukusest kui ka nende teadlikkusest naisliikumise otsekohese eesmärgi suhtes. Resolutsioonide teostamise või teostumise määra jälgimine peaks andma aimu otsekohesest jõu rakendusest, mis naised oma asjale on suutnud lasta osaks saada.

Et valiks ise endale tee, uue, sirgejoonelise. Et roniks üle mägede nagu põhjapõder, et hüppaks üle kuristikku nagu kaljukits — ükski, toetajata, avitajata... Nii noor ja saamatu!

Millegi pärast oleks tahtnud näha piiga patse langevat kääriteral all ja kaunist pead vabanevat liigsest raskusest. Lehvimas oleks tahtnud näha ta blonde kiharaid tuules nii uhkelt ja võimsalt kui lõvilakka kiirel jooksul.

Vist hüpnutiseeris sõjakas pilk piigat, sest ta sai lõpuks elu sisse.

Rändureil tuli läbistada oja üle kivide. Mehed komistasid, libisesid, otsides tuge.

Piiga hüppas kivilt kivile, ja pistis nagu vilgas hirv vastu mäge jooksu. Mäelt vaatas ta võidukalt tagasi ja lehvitas sinist rätikut.

Oli heameel ta võidust.

Läheksin kaarditarga juure ja küsiks

temalt, mida võiks tähendada sarnane valgepatsiline, vilgas piiga. Tingimata läheksin, kui teaksin, et ta ütleks:

— Too piiga tähendab teie naisliikumist. Vaadake: esiteks lonkis ta meeste jälgil tallatud teed. Pärast läks ette. Jooksis märke, sai võidule.

Aga tark võib ju öelda, et too oli Eesti naine Euroopa iluduskuninganna võidujooksul...

Siis pettuksin, sest ei oska hinnata sarnaseid võite.

Parem loobun kaarditargast ja unistan oma pead julgest, noorest naisest, kes viib tuleviku sinimägedele meie kaasaegsete naiste algatatud ilusa, ideelise liikumise.

Loodan, et kõik siimolejad jagavad sarnast unistust.

Kui nii, siis sõندان hüüda veel kord: „Sõbrad, siin on nii hea!” *Käo Orvik.*

Esimese kongressi resolutsioonide hulgas näeme üldpoliitilisi, mis tingitud revolutsiooniaegsest olukorrast. Siin julgeb naine minna kaugemale kui samal ajal seda söandasid avalikult teha mehed, kuna ta nõuab Eestile vabariigi vormi ja poliitilist iseseisvust. Üldiselt hellitati sel ajajärgul alles autonoomsuse mõtet julgema unistusega, praktiliselt aga töötati pariteedi alusel asuva maapäeva põhikirja kallal. Järgmiste kongresside resolutsioonides puuduvad üldpoliitilised nõudmised, kuna naine on eemaldunud poliitikast ja üldised demokraatlikud nõuded teostunud suuremal määral, kui seda ette võisid näha julgemadki.

Kolme järgmise kongressi resolutsioonides aga näeme selle eest üheõigusluse nõuet tsiviilseadustikus, mida esimesel kongressil ka rõhutati, kuid nõrgemalt, kuna selle läbimine tundus endastmõistetavana ega teatud sellepärast erilist tähelepanu kinkida nimelt sellele küsimusele, tundus ta ju loomulikuna järeldusena poliitilisest üheõiguslusest. Aastate käik on näidanud, et niisugune optimism oli õigusmatata ja et see nõue siamaani pole teostunud. Järeldusena näeme kongressist teise käreduselt kasvavaid resolutsioone selles küsimuses ja viimane väljendas oma pahameelt protestis, otsustades ühtlasi üleriikliku allkirjade korjamise naiste nõuetele oma inimääruste tunnustamiseks ka kodanlikes seadustes.

Kuna selles küsimuses näeme sirget joont ja järjekindlust, mis on paremaks tõenduseks naise teadlikkusest selles küsimuses ja aktiivsuse tahtest, ei saa sedasama kahjuks tähelepanna teiste küsimuste käsitlemisel, näiteks sotsiaalsetel, kasvatuselistel ja hariduselistel. Siin näeme teatud määral võnkumisi, poolikust ja juhuslikkust, resolutsioonid neis küsimustes, nii väga kui nad on ka rõhutanud ja nõudnud kasulikke, väga häid ja üldtunnustavaid asju, ei ole läinud välja selle peale, et väljendada seda sihtiandvat joont, mida teadlik naiskodanik tahaks näha nende alade arendamisel. Siin ollakse rippuvad igakordse referendi tasemest, tema ettekande ulatusest. Tundub, nagu puuduks üks nägematu „kõrgem võim,” juhtiv käsi, mis korraldaks nende alade käsitlemist just selles ulatuses, nagu nõuab parajasti üleelatatav silmapilk ja dikteeriks just need resolutsioonid, mis kõige vajalisemad ja

mille läbiviimiseks naised suudavad anda reaalselt jõudu. See ei ole mingi etteheide ei kogu naisliikumisele ega kongressi juhtimistele, vaid lihtsalt tähelepanek. Meil peab julgust leiduma oma puudujääkide äratundmiseks ja nende põhjuste eritlemiseks. Meie peame endile julgema tunnistada, et me mõnegi asjani veel pole kasvanud, lihtsalt see pole jõudnud sündida meie liig lühikesel ja liig kiire arenevikäigu kestel. Me peame aga tulevikus endile selgeks tegema, mis me tahame naiste ja oma laste, perekonna ja laiemas mõttes ühiskonna huvides teostatuna näha hariduseandmises, kasvatamises, sotsiaalpoliitikas. Meil peab aega ja andumust leiduma tungida üksikasjadesse, õppida tundma senist seadusandlust neil aladel, eritleda puudusi ja üles seada oma minimaalnõuded vähemalt, täies ulatuses. Kuna nimetatud alad pole üksi naiste ülesanded, vaid samal määral ka meeste, tuleks otsida võimalusi ühiseks töötamiseks, kus see iganes võimalik ja igalpool esineda naiste, seisukohtade kui ka nõudmistega.

Täiesti õhku jäänud resolutsioonidest, et nimetada ainult tähtsamaid, võiks näiteks mainida hoolekande kooli ellukutsumise nõuet, vastu võetud III kongressil. See asutus, mis oleks hädavajaliseks eelduseks kogu hoolekande töö süstematiseerimisele, arendamisele ja kooskõlastamisele meie kandejõuga, on teostamata. Tuleks selgusele jõuda, mispärast see on nii. Rippuma on jäänud ka raskejalgsuse hoolekande nõuded, samuti III kongressil tahtena väljendatud ja naistel tuleks endale seada küsimus, kas on ära kasutatud kõik võimalused nende teostamiseks, kas või osaliseltki. Ühistegevus on veel siamaani täiesti ilma naisjuhtideta, mis on muidugi meie väga omapäraselt arenenud kohtade jaotamise poliitika tagajärg, mitte niipalju naiste tegevusetuse süü, kuid seda tuleb tõsiasjana konstateerida. Rõõmustavas ulatuses on teostunud emade ja laste nõuande- ja arstiabipunktid. Paljud teised resolutsioonid, nagu prostitutsiooni, karskuse ja muude küsimuste kohta on jäänud resolutsioonideks ju tuleks küsida, kas mitte, kui juba põhimõttelised seisukohad kord selgunud ja avaldatud, leppida neis küsimustes rohkem üksikülesannete rõhutamisega niisuguses ulatuses, kuipalju just jõudu suudetakse anda nende läbiviimiseks. On iseasi, kui kongressis tar-

vilikuks peetakse näha vaid meeleavaldust.

Minu isiklik arvamine on, et nagu viimase kongressi tugevaima momendi moodustasid õiguslike küsimuste käsitlemine ja nende resolutsioonid, nii ka järgmistel kongressidel tuleks veidi piirata senist liigset laialivalgumist ja koonduda ühe või paari üksikülesande käsitlemisele, seda teha aga siis juba põhjalikult. Senised kongressid on olnud enam-vähem ühte laadi, miitingulised. Nende laadi edaspidine kordumine tähendaks seisakut. Meie peame aga edasi minema, süvenema. See nõuab paratamatult spetsialiseerumist.

Loen seniste kongresside tähtsamaks puuduseks, et neil ei ole käsitlemist ega selgitust leidnud puht feministlikud küsimused. Eriti arvesse võttes, et viimase aastakümne kiire arenemine naisliikumise on suuresti viinud edasi ja teda viinud enneaamatult suurte, mitte ainult naiste,

vaid kogu ühiskonnale põhjaneva tähtsusega ülesannete ette, oleks pidanud maad leidma nende tutvustamine ka eesti naisperele. Jääb iseküsimuseks, kuivõrd vastuvõtlikku pinda see eest oleks leidnud. Kuid meil ei ole põhjust, oma teadliku naispere huvides ja võimetes kahelda. Olgugi see vähearvuline, ometi võrreldes veel viie aasta eest peetud kongressiga, on otse ülalatavalt kasvanud intelligent naiskond, kes huvitub naisküsimusest. Kui veel aastakümne eest naistegelasi võis lugeda sõrmede peal, siis nüüd näeme tugevat kogu erialadele pühendunud naisi, kes kõik elavat huvi tunnevad naise üldisest seisukorradest kui ka oma ala arendamisest naiskodaniku huvide kohaselt. Nende hulgas on hulk silmapaistvalt häid kõnelejaid ja valmistatud algatajaid ning eestvedajaid. See kõik annab julgust loota, et meie naisliikumine edaspidise kümne aasta jooksul annab hoopis teistsuguse tulemuse.

Helmi Jansen.

Kogu maailma naised sõja vastu.

Allakirjutanud organisatsioonid, kes haaravad 56 riiki ja esindavad kaugelt üle 40 miljoni naise ning kes mitmel viisil töötavad rahvaste vahelise arusaamise ja koostöö kasuks, loevad oma kohuseks juhtida kogu inimkonna tähelepanu järgmisele asjaolule:

Ajakirjanduses, seltskonnas ja valitsuste ringides kasvab otse kohutav kaldumus vaielda sõja võimaluste üle, arutada neid ja süvendada seda küsimust. See sünnib hoolimata pühalikust sõja vande alla panemise lepingust, millele on alla kirjutatud 57 kultuurriiki.

Sellega ei anta mitte ainult nende riikide rahvuslikule aule, kes allakirjutanud Briand-Kellogg'i paktile, hoopis näkku, vaid see tähendab ka otsekohest ähvardust noorsoole erilisel ja kogu inimkonnale ühtlasi. Seda ei või ja ei tohi sallida!

Suure majandusliku depressiooni ja ühtlasi majandusliku sõjaseisukorra mõjul rõhuvad meid enneolemata suured sõjavarustuse kulud. Praegusel kriitilisel rahutul ja segasel silmapilgul nõuame uute, üleshitavate jõudude energilist maksmapanekut.

Olles veendunud, et rahutöö on hädalisem ülesanne, mis tänapäeva inimkonnal täita, pöördume meie mitte ainult suurte organisatsioonide, vaid iga üksiku, õiglaselt mõtleja isiku, eriti aga naiste poole, kes esimestena peavad kandma kulusid kadunud inimelude puhul, et nad kõik oleksid teadlikud omas suures vastutuses ja isikliku mõjuvõimu võimalustes. Meie palume igatühte, maksma panna kogu oma mõjuvõimu arusaamise hävitamiseks, nagu võiks mingi probleem, mislaadi see ka ei kannaks, lahendust leida vägivalla läbi. Meie palume peale selle sõna ja teoga võidelda hingeoluliste sõjapõhjuste vastu, missugused on: hirm, teadmatust ja saagihimu, — ning väsimatult edendada arusaamist, et kogu inimkond on üks suur üksus, ning et kõik rahvused on üksteisest olenevad.

Lõpuks nõuame meie oma riigimeestelt, kes on valitud oma kohtadele rahya tahtmisel, et nad oleks ülesande vääriksed ja terve oma jõu ja rahvusliku auga valvel oleks, et kogu maailm ilmtingimatult austaks ja kinni peaks Briand-Kellogg'i paktist, milline tähendab inimkonna päästmist.

Rahvusvaheline Naisliit:

Ishbel Aberdeen ja Temair.

Naiste rahvusvaheline rahu ja vabaduse liiga:

Jane Addams.

Naisnoorsoo kristline ilmaliit:

C. M. van Asch van Vyck.

Naiste hääleõiguse ilmaliit:

M. J. Corbett Ashby.

Rahvastevahelise kooskõla edendamise ilmaliit:

Clara Guthrie d'Arcy.

Rahvusvaheline akadeemiline naisühing.

Vinifred Cullis.

Neljas rahvusvaheline kodukasvatuse kongress.

(Järg.)

KONGRESSI ÜLDINE SOOV.

Arvesse võttes, et sotsiaalne elu oleneb peamiselt tulevaste põlvete harmooniliselt arenenud karakterist, et kasvatus perekonnas on mõjuvam tegur noorsoo kujundamisel, et on tarvis tulevaseid vanemaid viia olukorda, et nad saaksid paremini täita oma kasvataja ülesannet, — avaldab kongress soovi: näha kõiki juhte ja filantroope energiliselt toetamas järgnevate soovide elluviimist, ettepanud sektsioonide poolt peale küsimuste läbiarutamist.

I SEKTSIOON.

I.

Leides, et õilsam, ühtlasi peenetundelisem kutse on teotsemine inimese kasvatamisega, ainus kutse, millele tänapäev veel erilisel ettevalmistuda pole võimalust, selle tulemused: nurjunud elude arvu suurenemine, laste ja alaealiste kuritegevuse tõus jne. näitavad, eriti kriitilisel momendil, et hea tahe ja isegi vanemate ja õpetajate loomutarkus ja intelligents pole küllaldaselt teha kasvatajaid kompetentseks, mispärast kongress avaldab järgmisi soovide:

1) Kasvatajate, eestikätt vanemate, kasvatuslik ettevalmistus tunnustatagu igalpool hädavalilikuks.

2) Antagu igalpool õpetust lapse füüsilisest ja vaimlisest arenemisest, samuti tekkida võivate raskuste kohta, viimase õppeaasta jooksul kõigile õpilastele, kes oma enamuses saavad hiljemini perekonnaisadeks ja -emadeks; antagu näpunäiteid tähtsamais hoolekande küsimusis nii normaalse kui anormaalse lapse suhtes; see õpetus olgu konkreetne ja praktiline; see õpetus olgu kohandatud, nagu kõik teised, õpilaste arenemistemeile: alg, kesk ja kõrgema ning usaldatud kvalifitseeritud õppejõudude, s. o. arstide, psühholoogide ja kasvatusteadlaste kätte; õpilased saagu kaasa selged, täpsed ja konkreetesed, voi-

malikult illustreeritud käsiraamatud vastavalt oma arenemistemele koduseks tarvitamiseks.

Rahvusvaheline kodukasvatuse liiga astugu ühes teiste kasvatusliikude ühingutega samme kõigi maade avalikkude võimude ees, et selle õpetuse väljatöötatud kava oleks sunduslik, et maksivad õppekavad vabastataks neist koormavaist aineist ja selle asemel võetagu alg- ja keskkoolide ning seminaaride õppekavva perekonna pedagoogika.

3) Avatagu igas tähtsas keskkohas mediko-psühho-pedagoogiline kliinik, kus töötaksid koos vanemad ja õpetajad, arst ja psühholoog; nad kogugu ja ühtlustagu iga lapse kohta andmeid, mis võimaldaksid leida kasvatusviisi lapsele kõige sobivamas suunas ja valmistada lapsele nõuannet kutsevaliku ajaks.

4) Peale abiellumist leidku õpetus laste kasvatusest arendamist vanemate organisatsioonides, nõupidamistel ja läbirääkimistel, valguspiltide ja filmide, kirjutiste ja broshüüride kaudu.

5) Liiga komiteed kõigis maades palugu spetsialiste informeerida vanemaid uute teadusliikude saavutustega väikelapse ja murdeaaja uurimisel ning juhtigu eriti tähelepanu kasvatuslistele organisatsioonidele ja uutele kasvatus- ja õppeviisidele; nad mõjutagu ajakirjandust, et see aeg-ajalt lihtsal ja arusaadaval kujul tutvusataks laiemaid ringkondi nende saavutuste ja uuendustega.

6) Rahvusvaheline kodukasvatuse komisjon kutsutagu ühinema kutseõuande liikumisega, mis toob suurt kasu perekondadele, kuid otsustav sõna kutsevalikus jäägu ütelda vanematele oletusega, et need küllaldaselt oma ülesandeid tunnevad.

II.

Lapse füsioloogia ja psühholoogia.

2) Rahvusvaheline kodukasvatuse komisjon moodustagu erikomisjon 1) süstemaatilise juhi-

küsimustiku koostamiseks, mida laiati tuleb saata perekonna ja kooli pedagoogilistesse ringkondadesse ja mis kaasa aitaks lapse korrapäraseks vaatlemiseks vanemate poolt; 2) bibliograafia koostamiseks, mis võimaldaks tööde valikut avalikkusesse raamatukogudesse.

3) Avalikud raamatukogud rikastagu töödega, mis tutvustaksid vanemaid lapse füüsilise ja psühilise arenemisega.

4) Kutsutagu ellu eriteadlaste nõupidamisi ja korraldatagu rakenduspsüholoogia kursusi isikutele, kes on oma kutse töttu otsekoheselt ühenduses vanematega seks, et viimased õigeid juhtmõõre saades kindlakujuliselt võiksid orienteeruda laste vaimlises arenemises.

III.

Tarvidus perekonna pedagoogika käsi-raamatut levitada.

Rõhutamata üldtunnustatud perekonna pedagoogika käsiraamatu levitamise tarvidust, on väga kasulik, et eriteadlased, kes lapsi uurivad, oma vaatluste tulemused avaldaksid seks, et levitada praktilisi näpunäiteid kodusest kasvatuses vanemate keskel.

IV.

Noorsoo ettevalmistus abielule.

Arvesse võttes, et ettevalmistus abielule on suure kõlblise tähtsusega, sisaldades üleva elu ideaali, valjut kõlblist distsipliini ja abielu lahutamatu printsiibi tunnustamist, avaldab kongress järgmisi soovet:

1) kasvatajad, eestkätt vanemad, andku lastele ülev ettekujutus abielust ja perekonnast ning harjutagu neid kõlblisele distsipliinile, kestvale headusele ja ohvrimeelsusele;

2) vanemad andku lastele eeskujulisele vooluslikust abielust ja loogu nende ümber õnneliku perekonna õhkkond;

3) mad tutvustagu lapsi kõigi abiellu puutuvate küsimustega, õpetagu majapidamises, kokkuius, lastehoius, perekonna pedagoogikas;

4) arvesse võttes paljude vanemate majanduslikku kitsikust ja harimatust, andku seda õpetust noortele kool, eriti majapidamiskoolid ja õppeasutused täiskasvanuile;

5) harjutatagu noori mõlemast soost koosviibimistega perekonnaõhtutel ning teineteist kohtlema viisakuse ja lugupidamisega.

II SEKTSIOON.

III.

Autoriteet perekondlikus kasvatuses.

Kongress soovib vanematele järgmisi juhtmõõre:

Täiendada end raamatute, ajakirjade ja loengute varal.

Täiendada end vestluste varal (kasvatajate ringides, vanemate koolides, kus igati võib rikastuda teiste kogemustest).

Õppigu vaatlema last, tutvuda tema füsioloogia ja psüholoogiaga seks, et teda paremini mõista ja kohelda. Mõista loobuda oma „minast“, et vahest harjuda „temaga“. Õppida võitma oma üleolemistunnet ja närvilikkust ning õppida enast valitsema.

Olla kena lapsega, et laps oleks vastu kena.

Kultiveerida head vahekorda ja vaadete ühtlust vanemate vahel ja tõsist koostööd vanemate ja õpetajate vahel sagedaste kokkupuutumistega nende vahel.

Õppida tundma pärivusseadusi, et mitte nõuda lapselt rohkem, kui ta jaksab.

Arvestada alati lapse isikuga,

Aidata lapsel endast jagu saada ja olla abiks ta isikupärase väljakujunemisel.

Parandada ilma midagi purustamata.

Mitte laita last nii lapse kui ka enese ärritatud olekus.

Kõnelda alati tõtt.

Olla kannatlik.

Mitte ära vahetada mõtlemist ja kahtlemist, autoriteeti ja autoritarismi, headust ja nõrkust, armastust ja petlikku tundelikkust.

Mitte olla kõhkleja, vaid vankumatu ja kindel, vastutulelik ja armastaja.

Teada, mida nõuad ja seda nõuda heaga ja naeratusega.

Armastada lapsi nende pärast, mitte enese pärast.

Tahta head kõigepealt neile.

Äratada armastust, et saavutada sõnakuumist.

Osata inspireerida ääretut usaldust.

Kasvatamisel tuleb juhtida lapse tahet selles suunas, et head kombat temasse sisse juurduks automaatselt.

Iga isik vajab autoriteeti.

Et olla autoriteediks, peavad vanemad vahetpidamata püüdma kõrgemale idealile; end kasvatama, et kasvatada, end harima, et õpetada.

V.

Tahte kasvatus.

Tahte kasvatamisel on järgmine meetod ratsionaalne ja kasutoov:

1) harjutada last tööle püsivuse ja vastupidavusega ning ära võitma takistusi, mis õigelt teelt kõrvale viivad.

2) kooskõlastada aktiivsust ja energiat kaastundelikkusega, s. o. sotsialiseerida inimese mootorseid jõude.

(järgneb)

Muljeid tsiviilseadustiku ümbertöötamise komisjoni koosolekuilt.

Uudisena ja esmakordsena on naistel kordaläinud osavõtta seaduste väljatöötamise tööst. Mõtteid ja head tahet on selleks olnud palju, et kaasarääkida ja selgitada naiste seisukohte, eriti seaduste väljatöötamisel, mis puudutavad otsekohe perekonda ja naist. Senini oldi arvamisel, et ainult mehed osavõtavad seadusandlisest tööst ja selle tagajärjel oli ka sircjooneliselt läbiviidud mehe ülemvõim perekonna seaduses. Leiti, et naise ülesanded piirduvad ainult oma koduga ja lastekasvatamisega, ning siingi mängib ta täiesti alluva isiku osa. Aeg ja olukorrad on muutunud. Naine on võitnud omale täieõigusliku isiku seisukoha ja sellepärast peab ta ka üheõigusline olema mehega seaduse ees. Äraiganenud on vastupidised vaated ja arvamised. Avalikus elus on suutnud naised end maksma panna, töötades meeste kõrval vastutusriskastel kohtadel, — tundub otse alandavana ja ülekohtusena perekonnas mehe ülemvõim. Siin on vaja uuendusi, on vaja avalikku kaitset seaduse näol, mis tunnistaks üheõiguslikkudeks abikaasad.

Naisliidu juhatuse koosolekutel on sageli kõneluse all olnud see äraiganenud mehe ülemvõim perekonnas ning juba paari aasta eest otsustati samme astuda selleks, et võimaldataks Naisliidu esitajal osavõtt tsiviilseadustiku ümbertöötamise komisjoni koosolekuist. Et teateid saada senisest ülemal nimetatud komisjoni tööst, pööras nende ridade kirjutaja ühe komisjoni liikme poole, avaldades soovi tutvuneda komisjoni šenise tööga, kuid ühtlasi paludes ka teateid, kas oleks võimalik komisjoni koosolekutest osa võtta. Sarnane otsekohene ja ootamata sooviavaldus tundus vist sedavõrt uuena, et vastuse asemel oli küsimus: „Kuidas Teie üldse selle mõtte peale tulete?“

Järgnevad järjekindlad läbirääkimised, selgitused ja Naisliidu otsekoheae palve andsid positiivseid tagajärgi, ning kohumistri lahkel loal oli võimaldatud Naisliidu samuti ka Eesti Akadeemiliste naiste ühingu Tallinna Osakonna esitajail osavõtt tsiviilseadustiku ümbertöötamise

komisjoni koosolekuist, neis osades, mis puudutavad naist, last ja üldse perekonda, kuid hiljem ka teistest koosolekutest.

1929 aasta kevadel, kui komisjon juba peatselt suvepuhkusele pidi minema, avanes esmakordne võimalus lähedale pääseda seaduse väljatöötamise tööle. Vastuvõtt komisjoni liigete poolt oli lahke, kuid tundus, et vaadati sellele, kui modern aja sünnitusele, kui möödaminevale nähtusele, koheldi teatud eelarvamistega ja võib olla isegi väikese ironiaga, kuid üldiselt oldi heatahtlik. Esimesed sammud olid tehtud, see andis julgust ja jõudu. Eri-lise heameelega pean märkima seda huvi, mis tekkis, mitte ainult Naisliidu juhtivatel tegelastel, vaid ka kaugemates ringides naiste seas. Sageli tuli seista ümberpiiratuna naistest ja jutustada komisjoni tööd, kui palju on arvestatud Naisliidu vastava märgukirjaga, mis taotles mehe ja naise üheõiguslust jne.

Eriti elavaks muutusid koosolekud järgneval sügisel, kus algas perekonna seaduse lugemine. Kurbuses pean tähendama, et see oli juba kolmas lugemine ja selletõttu raskem kaasa rääkida naisesi-tajail, pealegi olles esmakordselt selle töö lähedal, kus puudub see kogemuste hulk, mis olemas komisjoni liikmeil, kes aastate ja aastakümnete kaupa tegemist teinud seadustega omas igapäevases tegevuses samuti ka seadusandluses.

Tsiviilseadustiku ümbertöötamise komisjoni töö aluseks on võetud meil praegu maksev Balti Eraõigus, täiendades ja parandades seda peaausjalikult Saksa ja Shveitsi seadustikkude eeskujul. Kuid ma julgen tähendada, et see alaline ja pikaajaline kokkupuutumine seadusega, eriti veel Balti Eraseadusega on ehk viinudki komisjoni liikmeid sellele weendumusele, et seal aluseks võetud põhimõtted ongi absoluutne tõde. Ollakse harjunud elle mõttega, et mees on perekonna pea, temale peavad teised alluma, tema on varanduse peremees ja valitseja.

Helmi Kaber.
(Järgneb.)

KROONIKA

Ida Hellat 50-ne aastane.

20-mal novembril pühitses Ida Hellat oma 50-dat sünnipäeva. Pr. Hellat sündis Sindis, vabrikutöölise ülevaataja tütre. Käis elialgu vabriku koolis ja lõpetas siis Pärnu tütarlaste gümnaasiumi. Peale kooli lõpetamist astus Peterburi naiste kõrgematele kursustele matemaatika-looduslooo teaduskonda bioloogia osakonda, mille lõpetas. Siis oli ta Riias kooliõpetajaks. Sõja ajal asus elama Tallinna. Siin oli kooliõpetajaks Beljaevi, Lenderi ja Vestholmi gümnaasiumeis. Tallinnas võttis pr. Hellat elavalt osa seltskondlikust elust, tundes erilist huvi ka naisliikumise vastu. Oli Tallinna naiseltsi juhatajaks ja selle esindajana võttis osa I naiskongressist. Teise kongressi ajal oli pr. Hellat üks agaramaid tege- lasi ja peale selle töötas paar aastat Eesti Nais- liidu juhatuses, olles ühtlasi Liidu hoolekande kom- misjoni juhatajaks. Nüüd on pr. Hellat, olles Helsingi eesti saadiku abikaasa, juba kauemat aega väljaspool Eestit ja tuleb kahjatsedes kinni- tada, et meie naisliikumine on temas vähemalt ajutiselt kaotanud tüseda jõu.

Esimene pedagoogika doktor Eestis.

Hiljuti jõudis tagasi Ameerikast prl. Hilda Taba, kes kaitses 1930. a. sügisel New-Yorgi Co- lumbia ülikooli juures oma doktori väitekirja „Dünaamiline mõtlemisviis ja kasvatus“, mis käsitleb uuemaid metodoloogilisi voole psüholoogias, bioloogias ja kasvatusteaduses.

Ei ole huvitusetä pilku heita noore teadlase õpingute käigule, eriti Ameerikas. Lõpetades Tartu ülikooli 1926. aastal pedagoogika ja psüh- holoogia alal, sõitis pr. Taba sama aasta sügisel Ameerikasse, kuna tal võimalus saada stipen- dium aastaseks edasiõppimiseks Bryn Mawr'i college'is Philadelphias. Kevadel 1927 magist- reeris prl. Taba pedagoogikas ja psüholoogias nimetatud college'i juures, olles õppinud muuseas tuntud usupüholoogi dr. Leuba all.

Nüüd algab raskeim, ühtlasi huvitavaim aja- järk prl. Taba õppeajast. Selleasemel, et kodu- maale sõita, otsustab prl. Taba asuda edasi õppi- ma Columbia ülikooli New-Yorki. Ta loob omale ise edasiõppimise ja elamise võimalused, tehes kõige mitmekesisemat tööd kahe aasta kestel — alates toitude ettekandmisest kuni pedagoogilist eriharidust eeldava õpetuse andmiseni. Teata- vasti sunnib ühendriikide immigratsiooni kord-

välismaa üliõpilast täitma vähemalt neli viiendik- ku ettenähtud normaalkavast tööaasta jooksul. Ameerika college omakorda vaba loengu süsteemi ei tunnusta. Nii nõuab äärmist pingutust ja on raskustega seotud kõrvaltöö leidmine ja tege- mine juba aja mõtteski.

Ületades raskusi õppimisvõimaluste loomisel, töötab prl. Taba edasi omal alal prof. Kilpatrick'i ja Dewey'i õpilasena, — mõlemad ilmakeuulsused pedagoogika ja filosoofia alal. Ei saa märki- mata jätta, et prl. Taba oma tööga sadade üliõpi- laste seas (prof. Kilpatrick'i juures õpib üle tu- hande üliõpilase) võitis mõlema teadlase tunnustuse ja poolehoidu, mille märgiks tuleb pidada kas või sedagi, et kummagi isiklikul kaasabil tal või- maldus viimasel aastal pühenduda täiesti tööle oma valmiva väitekirja kallal, olles materjaal- selt kindlustatud sellekohaste stipendiumide va- ral.

Peale oma väitekirja kaitsmise käesoleval sü- gisel sõitis prl. Taba kodumaale ja kavatseb siin jätkata teaduslikku tööd oml alal.

Loodame, et hea kooli saanud noor teadlane võimaluse leiab meie ülikooli juures oma jõudu kasulikult rakendada.

TEADAANNE.

Eesti Akadeemiliste Naiste Ühingu liigetel on võimalus kandideerida järgmistele 1931—1932 akadeemiliseks aastaks välja kuulutatud välismaa stipendiumitele:

1. Inglise Akadeemiliste Naiste Ühingtult Crosby Halli stipendium £100 suuruses. Stipen- diaat on kohustatud elama Crosby Hallis Londo- nis ja tal tuleb omalt poolt juure maksta ülespi- damise kuludeks £ 25 aastas.

Stipendium võimaldab teaduslikku tööd üks- kõik mis alal (loodusteadus, keeleteadus) 1931—1932 akadeemilise aasta kestel. Akadeemi- lise aasta kestvus oktoobrist kuni juunini.

Sooviavaldused saata Eesti Akadeemiliste Naiste Ühingu juhatusele hiljemalt 1. jaanuariks 1931 a.

Stipendium antakse välja hiljemalt aprillis 1931 a.

2. Inglise Akadeemilise Naiste Ühingtult Ca- roline Spurgeon'i nimeline stipendium keeletea- duse, kirjanduse, ajaloo, filosoofia ajal, kaheks aastaks, nimelt 1931—1932 ja 1932—1933 a.

Suurus £ 100.

Stipendiaat on kohustatud elama Crosby Hal- lis Londonis, ning tema teaduslik töö peab ole-

ma sarnane, et seda võib kasulikult teha just Londonis.

Stipendiaadil tuleb omalt poolt juure maksta ülespidamise kuludeks aastas £ 25.

Sooviavaldused saata Eesti Akadeemiliste Naiste Ühingu juhatusele hiljemalt 1. jaanuariks 1931 a.

3. Saksa Akadeemiliste Naiste Ühingult stipendium keeleteaduse teoloogia, kirjanduse, filosoofia jne. alal.

Suurus 2000 S. marka. Võimaldab 6 kuuks, alates 1. okt. 1931 a. teaduslikku uurimist Saksa-maal.

Stipendiaat peab valdama saksa keelt.

Sooviavaldused saata hiljemalt 1. jaanuariks 1931 a.

Camilla Jellineki austamine.

Camilla Jellinek, kuulsa õigusteaduse profesori lesk, Saksamaa silmapaistvamaid naistegelasi, sai hiljuti 70-aastaseks. Sel puhul valis teda Saksamaa kuulus Heidelbergi ülikool õigusteaduse audoktoriks. Teda austati tema 30-ne aastase töö eest naiste õiguste kasuks. Audoktori diplomis tõstetakse eriti esile tema töö „Naiste nõudmised karistusseaduste reformiks“, mis ilmunud 1908. aastal. Seal öeldakse:

„Proua Camilla Jellinek, suure õpetlase naine, kel on endal väga selgelt väljakujunenud juriidiline mõtlemisviis, pühendas oma kõneosavuse, oma terava mõistuse, oma püsiva töö naiste õigustele, püüdes neid põhjendada ja laiendada, ta oli lugematuile naistele abiks nõu ja teoga, äratas ka teisi naisi sotsiaalsele tööle.“

Kuna tänapäevani töötab Camilla Jellinek kaasa naiste õiguste võitmisel, viimasel ajal eriti perekonna õiguse, eriti abikaasade varavahekor-dade kasuks. Ta on ikka võitlenud ses sihis, nagu seda kinnitab audiplomi lõpp, mis käib järg-miselt:

„Ära iganenud, meeste poolt meeste jaoks loo-dud õiguse kõrvale astub teine: naise õiguse-mõiste, milline ikka suuremal määral tungib läbi

mehe õigusest seks, et luua uut, õiglast inim-õigust. Selles arusaamises austame meie praegu teie isikus ka seda suurt ja tagajärjerkast liikumist, millele kuulunud teie elutöö.“

Naispolitsei Poolas.

Esimesed naispolitseinikud määrati Poolas ametisse, et energiliselt võidelda naistega kauplemise vastu, missugune must äri Poolas õige laialdane on. Neid oli viisteist naist, kes kõik olid lõpetanud erilise politsei kursuse, mille organiseeris Stanislava Paleologue. Peatööna anti naispolitseinikele kõlblus-politseilik järelvalve, mille peasihiks on kõlblises hädaohus olevatele naistele abiks olla, neid kaitsta kurva saatuse eest — sattuda nendega kauplejate kütisi. Töö seisis just nende kauplejate ülesotsimises, pornograafiliste piltide ja kirjutuste otsimises, salajase prostitutsiooni vastu võitlemises ja samuti laste eest hoolitsemises, kes eksinud maksvate seaduste vastu, s. o. saanud alaealiseks kurjategijaks.

Ka peab naispolitsei neid prostitutseerijaid, kes püüavad hoiduda tervishoiu valvest, sundima ilmuma kontrollile. See viimane ülesanne pole igakord armas ja selle vastu on need naised, kes nõuavad, et suguhaiguste sunniviisiline arstimine peab maksma ühtlaselt mehe ja naise kohta.

Igatahes on aga aastate jooksul naispolitsei-nikud saanud harilikuks nähteks Varssavi uulit-sail. Nende järelvalve alla kuuluvad raudteejaam, kohakontorid, väljarändamise bürood, ühe sõnaga — neid näeb igalpool seal, kus naisnoorust võiks ähvardada kõlbline hädaoht. Kuna naispolitsei tegevus Poolas on üldiselt tunnista-tud väga tagajärjerkaks, korraldati 1929. aastal teine erikursus naispolitseile, millest osavõtsid 36 naist. Need määrati ametisse Lemberg'i, Lodz'i, Lublin'i, Vihnasse, Przemysl'i ja Drohobycz'i, kuna mõned jäid Varssavi endise korpuse täien-dusena. Naispolitsei kommandandiks on Stanis-lova Paleologue, noor ja energiline naine, kes oma terve elujõu pühendab naispolitsei arenda-misele.

Küesoleval numbril on kõigile N. H. tellijatele lisana kaasas IV üleriiklise naiskongressi poolt vastu võetud resolutsioonid ja kongressi poolt heaks kiidetud suuremate naiskoondiste üleskutse kõigile naistele.

Väljaandja: Eesti Naisliit.

Vastutav toimetaja: Marie Reisik.

E. Naisliidu 10-aastase tegevuse juubeli puhul ilmus ülevaade:

„Kümme aastat Eesti Naisliitu“

Ilusasti välja antud, rikkalikult piltidega kaunistatud album sisaldab kujuka kokkuvõtte mitte ainult Naisliidu, vaid kõigi meie naiste tööst ja püüetest.

: Album maksab ainult 75 senti. :

Ta peaks kuuluma iga naise lugemislauale.

Tellida võib albumi E. Naisliidust, Tallinn, Rataskaevu 22, saates raamatu hinna postmarkes ehk rahas.

KOGU NOORPÕLVELE

on määratud noorsoo kultuuri ajakiri

„EESTI NOORUS“

On vana tõde, et noorsugu vajab oma arengu teel kasvatust, eeskujusid, aateid, kasulikke teadmisi, kogemusi, juhiseid ja õhutust. Vahendeid sel alal on sellekohaselt toimetatud noorte ajakiri „EESTI NOORUS“.

„Eesti Noorus“

kolmandal aastakäigul 1931. a. ilmub järjekindlalt kord kuus Ulemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse (ÜENU) Keskjuhatusel väljaandele, olles praegu ainuke elluastuva noorsoo ajakiri Eestis.

„Eesti Noorus“

on ühtlustavaks sidemeks kultuurilisest tegevusinnust tiivustatud noortele noorsooliikumise, noorsoo isetegevuse tööpõllul.

„Eesti Noorus“

täieneb sisult järjekindlalt tuntud noorsootegevlaste, kõigi noorte ja noorsoosõprade kaasabil. „Eesti Noorus“ on sõbraks ja nõuandjaks igale noorele kultuuriliste ülesannete taotlemisel, tuues artikleid, väitlusi, arvustusi, ringvaateid, vesteid rahvusliikomapärase kultuuri, seltskondliku elu, ühistunde, õigluse, tehnika, maatulunduse, kehakultuuri j. t. alult, ilukirjandusliku loomingu katseid, pilte jne.

„Eesti Nooruse“

tellimine ja levitamine on kõigi arengumeelsete noorte ja noorsoosõprade aukohus. „Eesti Nooruse“ tellimisi võtavad vastu kõik E. V. postiasutised, tellimiste vastuvõtjad kohtadel ja „E. N.“ talitus Tallinnas, Lossi pl. 4.

Tellimishind: aastas 1 kr. 80 s., poolaastas 1 kr.

Rutake tellimistega 1931. aastaks!

Saadaval on ka eelmisi aastakäike vähesel arvil.

„EESTI NOORUSE“ toimetuse ja talituse.

Tallinna, Lossiplats 4.